

Nr 114.

Av herr **Ström**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidshjälp under år 1916 åt befattningshavare i statens tjänst.

Kungl. Maj:t har genom proposition nr 212 inför riksdagen framlagt förslag till krigstidshjälp att utgå under år 1916. Nämda kungl. proposition synes i huvudsak vara utarbetad på grundvalen av det betänkande, som den 18 februari 1916 avgivits av den av Kungl. Maj:t den 3 oktober 1902 tillsatta kommittén rörande reglering av statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden m. m.

Mot betänkandet har, sedan dess innehåll blivit känt, från den personal, som skulle komma att beröras av den ifrågasatta krigstidshjälpen, riktats en hel del — enligt vårt förmenande — synnerligen beaktansvärda och vägande erinringar och anmärkningar, vilka alltså även måste rikta sig mot den på kommittéförslaget i huvudsak uppbyggda kungl. propositionen. Dessa erinringar och anmärkningar, utmynnande i en del yrkanden på ändringar och jämkningar i kommittéförslaget, och framförda vid lönekonferenser och möten av stats-tjänare runt om i landet, synas oss vara av den art, att de förtjäna komma under allvarlig omprövning vid frågans slutliga avgörande i riksdagen, eftersom regeringen i allmänhet ej ansett sig böra taga hänsyn till de gjorda erinringarna vid propositionens slutliga utformande. Vi våga alltså härmed motionsledes inför riksdagen framföra vissa yrkanden om ändringar av den kungl. propositionen i en del punkter, där, enligt vad vi anse, ändringar äro nödvändiga, om krigstidshjälpen skall kunna medföra en någorlunda tillfredsställande lättnad inom de kategorier av statstjänare, där ett verkligt behov av hjälp föreligger.

Här måste då först anmärkas mot den kungl. propositionen, att

de föreslagna krigstidsbeloppen per befattningshavare måste anses allt för *knappt tilltagna*, och detta även om man tager hänsyn till att det nuvarande ekonomiska läget för staten nödvändiggör en viss försiktighet vid utmätande av beloppen i fråga.

Det kan ej vara olämpligt att i detta sammanhang peka på, att vissa stadskommuner med icke allt för god ekonomi och tämligen hög uttaxering likväl ansett sig böra tillerkänna sina funktionärer krigstidshjälp — även för året 1915 — och med i vissa fall betydligt högre belopp än de, som i den kungl. propositionen föreslås. Även kan man härvidlag peka på det kända förhållandet, att ett ej obetydligt antal enskilda arbetsgivare redan ansett sig böra giva sina arbetare mer eller mindre tillfredsställande lönetillägg eller gratifikationer, även utgående för året 1915, för vilket år staten, enligt den kungl. propositionens yrkande, anser sig ej böra föreslå krigstidshjälps utgående (se Sociala Meddelanden för november och december 1915, där uppgift å beviljad krigstidshjälp åt i enskilda personers, bolags och kommuners tjänst anställda löntagare lämnas).

Slutligen ha bland annat även en hel del enskilda järnvägsförvaltningar dels frivilligt under föregående år utbetalt till sin personal dyrtidstillägg uppgående till ett sammanlagt belopp av nära två miljoner kronor, dels ock under innevarande år vid förhandlingar om och fastställande av nya löneavtal överenskommit med personalens organisation om dyrtidstillägg vid sidan av de fastställda lönestaterna, att utgå såväl till befattningshavaren som befattningshavarens hustru och barn. Till dessa kristillägg, som utgått såväl föregående som jämväl innevarande år, komma dessutom förhöjningar å de fasta lönestaterna, under det att en stor del statstjänare däremot under en lång följd av år ej haft möjlighet att väsentligen förbättra sin ekonomiska ställning.

Vid bedömande av hela denna fråga om behövligheten av ett krigstidstilläggs utgående och dess lämpliga storlek bör man då först erinra om, att sista löneregleringen för större delen av de statstjänarekårer, som det här är frågan om att hjälpa, ligger tämligen långt tillbaka i tiden och att en stor del befattningshavare åtnjuta löneförmåner, fixerade vid en tidpunkt, då helt andra livsmedelspriser voro rådande än de, som nu gälla. Den allmänna livsmedelsfördyringen har sedan denna tid fortskridit i synnerligen raskt tempo. *Dels* har nämligen en väsentlig livsmedelsprisstegring kunnat konstateras intill tidpunkten för krigsutbrottet, *dels* har därefter ytterligare tillkommit en särskild krigstidsfördyring, som, då denna lägges till den först nämnda fördyringen, måste göra den ekonomiska ställningen synnerligen svår, framför allt

för sådana i de lägre inkomstgraderna stående statstjänare, vilka ej erhållit några eller högst obetydliga lönetillskott efter den tidpunkt, då den allmänna löneregleringen för resp. verk åstadkoms.

Omfattningen och storleken av ovannämnda livsmedelsfördyring framgår av vid motionen bifogade tablåer (bilagor A—Z), — uppgjorda på grundvalen av den officiella statistiken över livsmedelspriserna i landet — vari försök gjorts att med siffror framställa fördyringen *dels* på grundvalen av livsmedelskostnadsundersökning, verkställd i Stockholm åren 1907—1908, *dels* med utgångspunkt från en normalkostnadsstat — arméns portionsstat — som av Kungl. Maj:t lades till grund för 1907 års lönereglering vid ett av de större statsverken, nämligen Statens järnvägar.

Nu bör vid bedömande av hela denna fråga särskilt beaktas, att Kungl. Maj:ts proposition nr 212, som redan förut nämnts, endast ifrågasätter krigstidstilläggs utanordnande för året 1916, under det att inget krigstidstillägg föreslås för tiden augusti 1914 — december 1915, under vilken tid dock en synnerligen avsevärd krigstidsfördyring i livsmedelspriserna kunnat konstateras, vilket särskilt framgår av ovan åberopade bilagor, samtidigt som för många statstjänare nämnda tid med dess onormala förhållanden medfört utökad tjänstgöringstid och minskning i inkomster på grund av inkallelser till mobilisering m. m. Man kan därför säga, att det ifrågasatta krigstidstillägget skulle komma att utgöra ersättning en gång för alla för icke blott 1916 års ökade livsmedelsfördyring utan även för fördyringen under tiden augusti 1914—december 1915. Ställes detta faktum mot det förut berörda förhållandet, att för större delen av statstjänarne den senaste löneregleringen ligger mycket långt tillbaka i tiden, måste knappheten i det föreslagna tillägget framstå i ännu skarpare belysning, då vederbörande befattningshavare, *redan innan krigstidsfördyringen inträdde*, hade kunnat konstatera en väsentlig förhöjning i livsmedelspriserna och en därav föranledd avsevärd reducering av köpkraften i det till dem utgående penningbeloppet.

Det ligger nära till hands att i detta sammanhang göra en jämförelse över huru denna fråga om ett krigstidstillägg utvecklats i grannländerna. Vi vilja då särskilt peka på *Danmark*, där finansministern den 15 mars i år framlagt ett förslag till dyrtidstillägg åt statsfunktionärerna för år 1916. Enligt detsamma skulle dyrtidstillägg komma att utgå till alla statstjänstemän, som avlönas enligt fastställd lönelag samt till pensionsberättigade arbetare i statens tjänst, då vederbörandes inkomst icke överstiger 3,000 kronor per år.

Förslaget omfattar även folkskollärare och lärarinnor. Tillägget till dessa skulle bestridas av stat och kommun med hälften vardera.

Efter vad som framgått, skall dyrtidstillägget utgå med 180 kronor till gifta (även till änkor, änkemän samt skilda med minderåriga barn) samt med 90 kronor till ogifta.

Förslaget lär omfatta över 35,000 personer och dess genomförande medför en utgift av 5 miljoner kronor.

Från statstjänarehåll i Danmark hade en gemensam framställning gjorts om en tillfällig löneförbättring av 240 kronor per år, vilket skulle ha medfört en utgift av 7½ miljoner kronor årligen.

Det nu i Danmark framlagda förslaget skiljer sig i väsentliga delar från det under 1915 av danska riksdagen beviljade dyrtidstillägget, — att märka är nämligen, att Danmark i motsats mot Sverige givit sin statstjänarekår krigstidshjälp även för året 1915. Dels är nämligen ramen för detsammas tillämpning betydligt utvidgad, så att det träffar flera, dels har man nu alldeles frångått principen att låta barnantalet vara bestämmande i fråga om tilläggets storlek.

Frågan avgjordes i danska riksdagen den 14 april, därvid det av regeringen framlagda förslaget oförändrat bifölls.

Även i *Norge* har dyrtidstillägg till statstjänare utbetalats under år 1915 och efter fördelaktigare grunder än de här nu av Kungl. Maj:t föreslagna.

Att det svenska förslaget till krigstidstillägg är synnerligen knappt tilltaget, springer särskilt i ögonen vid en jämförelse mellan det svenska förslagets anslagssummor och summan av den krigstidshjälp, som för åren 1915 och 1916 kommer att utgå till *Danmarks* statsfunktionärer.

Enligt det senare kommer vårt södra grannland att utbetala 8 miljoner i dyrtidstillägg åt statstjänarne under perioden 1915—1916. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle den svenska staten, som har betydligt större statstjänarekår och högre budgetsbelopp att röra sig med, komma ifrån det hela med icke fullt 4 miljoner kronor. Gör man en jämförelse rörande det praktiska värdet av dyrtidstilläggen för de statsfunktionärer, som i avlöningshänseende falla inom ramen av resp. bestämmelser om dyrtidstillägg i Danmark och Sverige — och sålunda bortser från inskränkningarna i fråga om barn o. d. — så visar det sig, att i Danmark uppgår beloppet i medeltal till kronor 230 per sådana befattningshavare för tiden 1915—1916, under det att det för vårt lands vidkommande — enligt Kungl. Maj:ts förslag — torde uppgå till allenast omkring hälften av detta belopp. Och likväl bör man här komma ihåg, dels att den danska riksdagen förra året prutade $\frac{3}{4}$ miljon

kronor på det belopp, som regeringen ansåg skäligt, dels att man ingalunda heller i Danmark tillnärmelsevis gått så långt som dyrtidens verkningar kunnat motivera.

Det av den danska regeringen nu framlagda, här berörda förslaget till dyrtidstillägg för 1916 är av ett visst intresse att taga del utav.

Det ser nämligen ut, som om 1902 års lönekommitté och Kungl. Maj:t vid utarbetande av förslag till krigstidshjälp för de svenska stats-tjänarna i vissa avseenden tagit synnerligen stor hänsyn till de bestämmelser, som i fjol fastställdes i Danmark i fråga om dyrtidstilläggs utbetalande, och särskilt synes man ha tagit fasta på vissa grunder i dessa bestämmelser, som man emellertid vid utarbetande av 1916 års förslag i Danmark ansett sig böra frångå, vilket här nedan skall beröras.

För att kunna bedöma skillnaden i det av danska regeringen nu framlagda och av riksdagen antagna förslaget och det som av den danska riksdagen fastställdes förra året, är det nödvändigt att här något referera det senares huvudgrunder. Enligt detsamma — alltså enligt förslaget för år 1915 — skulle dyrtidstillägg utgå till den, vars lön icke översteg 2,000 kronor per år — för dyrtider 2,150 kronor. Regeringen hade som maximigräns för dyrtidstilläggs utgående föreslagit 2,700 kronor, men riksdagen beslöt, i samband med nedprutningen av beloppet med $\frac{3}{4}$ miljon, nedsätta gränsen till 2,000 kronor — resp. 2,150 kronor — vilken gräns dock i 1916 års förslag, som ovan nämnts, höjts till 3,000 kronor.

Bestämmelserna i den danska lagen om dyrtidshjälp för år 1915 återfinnas i övrigt i 1902 års kommittés betänkande rörande krigstidshjälp sid. 27—28. Grundprinciperna i samma lag äro, att i de lägsta inkomstklasserna erhålla både ogifta, gifta utan barn och gifta med barn krigstidshjälp, med stigande belopp efter familjens storlek. I närmast högre inkomstklass erhålla endast gifta sådant tillägg, som ökas med visst belopp per barn, om sådana finnas, samt i de högre inkomstklasserna från och med 1,750 kronor till och med 2,150 kronor erhålles endast visst belopp per barn.

Det är, som man finner, i någon mån liknande grunder som de vilka nu föreslås i den kungl. propositionen. Emellertid framfördes från den danska statstjänarekåren starka sakliga invändningar mot det danska förslaget och det visar sig nu, att dessa varit så pass starka och berättigade, att vederbörande denna gång ansett sig böra taga hänsyn till desamma.

Här kan man alltså konstatera, att man i Danmark, sedan man

haft tillfälle att studera verkningarna av den så kallade *behovsprincipens* tillämpande vid utmätande av krigstidshjälpen, ansett sig böra frångå densamma. Klarläggandet av detta faktum måste åstadkomma, att man har svårt att gilla *den* behovsprincipens tillämpande, som ligger till grund för Kungl. Maj:ts proposition till krigstidshjälp, i vilken proposition man tillämpat behovsprincipen på ett ännu mera extremt sätt än i den danska lagen, där man dock tillerkände även de ogifta inom lägsta lönegruppen ett tillägg och de gifta utan barn i de tre lägsta grupperna.

Det svenska förslaget är däremot, som framgår av den kungl. propositionen, byggt på tillämpande av en behovsprincip, som utgår från den förutsättningen, att endast gifta befattningshavare med barn böra komma i åtnjutande av krigstidstillägg, under det att såväl ogifta som gifta befattningshavare *utan* barn ställas utanför möjligheten att erhålla något lönetillskott motsvarande den fördyring, som dock inträtt även för nämnda bägge kategorier av statstjänare. Naturligtvis måste man erkänna, att krigstidens fördyring på ett alldeles särskilt kännbart sätt träffat familjer *med* barn och framför allt familjer med *många* barn. Men även den ogifte mannen samt den gifte utan barn har säkerligen också, i synnerhet om han tillhör någon av de lägre inkomstkategorierna, på ett kännbart sätt förnummit prisfördyringens verkningar i sin budget (huru denna prisfördyring verkat för mannen *ensamt* framgår av bilagorna B och C). Inför detta faktum kan man icke annat än finna fullt befogat det från de statsanställda enhälligt och med skärpa framförda kravet, vari gjorts gällande, att även ogift befattningshavare samt gift befattningshavare utan barn bör erhålla någon krigstidshjälp, även om denna ej kan bli så hög som krigstidshjälpen till gifta befattningshavare med barn. Med utgångspunkt härifrån har man från personalhåll hävdad den uppfattningen — vilken synes oss kunna godkännas som ett försök till en reformerad och mera rättvist verkande behovsprincip — att man borde grunda krigstidshjälpen på utgåendet av ett visst grundbelopp till varje befattningshavare samt därtill lägga ett belopp, ungefärligen hälften av det förstnämnda, till befattningshavare som är gift eller har husföreståndarinna samt att man slutligen bör giva för varje barn ett lika stort belopp som det sistnämnda tilläggsbeloppet för hustru. Man har då från statstjänarehåll närmare preciserat denna linje genom att påyrka ett krigstidstillägg av 100 kronor för år 1916 till *befattningshavare* i lägsta löneinkomsten, ett belopp, som föreslagits böra sjunka till 30 kronor för högsta löneinkomstklassen bland de krigstidshjälpsberättigade.

Den genomsnittliga summan av krigstidshjälpen per befattningshavare stiger visserligen på detta sätt till ett något högre belopp än

vad i Kungl. Maj:ts proposition föreslagits, men vi anse oss kunna försvara denna höjning bland annat med en hänvisning till det förhållandet, att den nu ifrågasatta krigstidshjälpen kan anses vara avsedd att utgöra en ersättning för över två års krigstidsfördyring eller, närmare bestämt, för tiden från och med augusti 1914 till och med 1916 års utgång.

Här bör även kunna pekas på, att styrelsen för det största statsverket, som yttrat sig i frågan om ett ifrågasatt krigstidstillägg, nämligen kungl. järnvägsstyrelsen, föreslagit — enligt vad som framgår av sid. 18 i betänkandet, avgivet av 1902 års kommitté — en krigstidshjälp av tillsammans över 3 miljoner endast för statens järnvägar (ogifta tjänstemän skulle då, enligt detta förslag, även medtagas).

Ett sådant ordnande av krigstidshjälpsfrågan som det, vilket här förut av oss skisserats, utgår, som synes, från den grundförutsättningen, att *behovsprincipen* bör läggas till grund för krigstidshjälpens utgående, fastän vi ifrågasätta en *annan form* för nämnda principens tillämpande. I denna fråga — om behovsprincipens tillämpande eller ej — måste vi under vanliga förhållanden känna oss mindre böjda att på något sätt giva vår anslutning till denna avlöningsgrundsats tillämpande — i synnerhet då vi nu kunnat konstatera, att man i Danmark frångått principen vid krigstidshjälpens utmätande, sedan man under ett år erhållit erfarenhet om densamma. Då emellertid Kungl. Maj:t vid den nu föreliggande propositionens utformande ansett sig böra lägga denna princip till grund för krigstidshjälpens utgående, måste det stå klart för oss, att det torde möta oöverstigliga svårigheter att inom riksdagen kunna finna understöd för ett förslag, lagt på en helt annan princip, och ha vi därför ansett oss böra godkänna behovsprincipens tillämpande *i detta speciella fall*, då det ej gäller en lönereglering utan en tillfällig krigstidshjälp, avsedd att i första hand komma sådana befattningshavare till del, som ha svårast att reda sig på grund av krigstidens livsmedelsfördyring.

Om vi alltså *för tillfället* anse oss böra tillstyrka, att krigstidshjälpen grundas på behovsprincipen, så måste vi å andra sidan, som vi redan förut antytt, reagera mot det *sätt*, på vilket denna princip tillämpats i detalj, då Kungl. Maj:ts förslag utarbetats. Vi ha förut antytt, att vi finna det orättvist, att endast befattningshavare med barn tilldelas krigstidshjälp, och vi ha med anledning därav här ovan skisserat upp vissa grunder för en reformerad behovsprincipens användande.

Givetvis kunna vi vid detta krigstidstilläggs utmätande ej ha något att erinra mot, att tillägget, enligt vad Kungl. Maj:t föreslagit,

är degressivt uppåt, så att befattningshavare med högre löner erhålla mindre tillägg än befattningshavare med mindre löner.

Emellertid kvarstå mot propositionen vissa invändningar på en del andra punkter.

En sådan punkt i den kungl. propositionen, mot vilken vi anse oss böra rikta en anmärkning, är den, att, då till grund för krigstids-hjälpens storlek lagts antalet barn, försörjda på grund av försörjnings-plikt, Kungl. Maj:t föreslagit, att befattningshavare med över 5 barn ej skulle erhålla krigstidstillägg för flere än 5 stycken. Härvidlag anse vi, att en sådan bestämmelse måste verka i hög grad orättvis mot befattningshavare med ett större antal barn, vilka funktionärer måste vara de, som allra mest fått känna följderna av den allmänna fördyringen. Det kan ej vara ett tillfredsställande system att vid utmätandet av krigstidstillägget beräkna ett visst belopp per barn intill 5 stycken, men sedan tvärt, utan någon övergång, icke beräkna något tillägg för barn utöver detta antal.

Nu torde det ej medföra några större ekonomiska konsekvenser för staten, om denna inskränkande bestämmelse bortfölle. Alltså vilja vi även av detta skäl här påyrka, att ovannämnda bestämmelse måtte borttagas.

Här bör även påpekas, att statsfunktionärerna vid talrika möten uttalat sig för att gränsen för krigstidstilläggets utgående borde höjas. Kungl. Maj:t har nu föreslagit, att en annan beräkningsgrund än den av kommittén föreslagna skall användas, och anslutit sig till ett förslag av herr Nilsson i Kabbarp, av innehåll att maximigränsen för krigstidstilläggs utgående sättes vid 2,000 kronors taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, vilket i verkligheten blir något högre än vad kommittémajoriteten föreslagit. I många fall torde skillnaden emellertid ingalunda bli så stor, och därför måste, även med denna ändring, gränsen anses allt för lågt satt. Egentligen borde starka skäl föreligga, för att alla befattningshavare, vars löneinkomst icke överstiger 3,000 kronor per år, komma i åtnjutande av ett tillägg, vilket, som vi ovan angivit, sker i Danmark. Med den av Kungl. Maj:t föreslagna beräkningsgrunden, borde då alla medtagas, vars inkomst- och förmögenhetsskatt icke överstiger t. ex. 2,500 kronor.

Då det emellertid knappast torde finnas utsikt för att under nuvarande förhållanden vinna gehör för ett sådant yrkande, men då det å andra sidan är nödigt att få gränsen åtminstone något höjd, ha vi ansett oss böra stanna vid det yrkandet, att endast de befattnings-

havare, vars taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt överstiger 2,200 kronor, böra utestängas från erhållande av krigstidshjälp.

Naturligtvis kunna även starka betänkligheter resas mot, att åldersgränsen, vid beräklandet av tillägg för innehavare av barn, satts så lågt som till 15 år, särskilt med hänsyn därtill att, då riksdagen förra året beslöt dyrtidstillägg till folkskollärare, man satte nämnda gräns vid 18 år. Då vi emellertid här huvudsakligen måste inrikta våra ändringsförslag på sådana punkter, som äro mest trängande och där möjligheterna borde vara störst att vinna riksdagens bifall, ha vi likväl ej ansett oss böra i denna punkt framkomma med något ändringsförslag. Däremot anse vi oss ej kunna underlåta att i en del andra punkter göra vissa mindre ändringsyrkanden, som vi här vilja precisera.

Mot 1902 års kommittémajoritets förslag att vid krigstidshjälpsbeloppens avvägande taga hänsyn till samtliga utgående löneförmåner har från de statsanställdes håll riktats den anmärkningen, att ett sådant sätt att beräkna tillägget skulle medföra utgående av mindre tillägg på platser, där dyrtids- eller kallortstillägg i någon form utginge. Kungl. Maj:t har nu, som förut nämnts, i stället ansett sig böra lägga förslaget efter reservantens i kommittén, herr Nilssons i Kabbarp, förslag. Det kan ju visserligen ej förnekas, att man på denna väg vinner något större rättvisa i vissa avseenden, men i många fall torde nog erfarenheten komma att uppvisa tillämpningsfall, då man ej heller med detta system ernår den rättvisa i beloppens avpassande till befattningshavare på olika dyr- och kallorter, som man avser. Särskilt måste det framstå som en orättvisa, att å orter, där så kallade kallortstillägg utgå, även denna löneinkomst kommer att medräknas och på detta sätt neddraga och i vissa fall utestänga från krigstidshjälpen befattningshavare, till vilka sådant kallortstillägg utgår. Ty i intet fall blir det möjligt att vid deklaration erhålla avdrag på grund av att en plats är kallort, och alltså verkar det av herr Nilsson i Kabbarp föreslagna beräkningssättet i detta fall ej på det sätt, som det åtminstone i viss mån kan verka i andra fall, då det gäller avdrag för *dyrort*. Vi påyrka alltså, att från den deklarerade summa, som lägges till grund för krigstidshjälpens belopp, avdrages kallortstillägg, där sådant utgår.

Likaså synes det oss inte fullt riktigt att från rätt till krigstidstillägg avstänga alla kvinnliga befattningshavare, vars män leva. Man kan t. ex. tänka sig det fall, att mannen visserligen lever, men är av sjukdom alldeles förhindrad att själv bidra till sitt uppehälle och till och med att sjukdomen är så allvarlig att särskilda utgifter härav uppstå för läkarevård och medicin och även i vissa fall för särskild vård

Att under sådana förhållanden indraga hjälpen för den kvinnliga befattningshavaren endast av det skälet att mannen *lever*, kan därför inte vara riktigt. Vi föreslå därför att undantagna från rätten till krigstidshjälp skola endast sådana kvinnliga befattningshavare vara, vars män under 1915 haft en inkomst av 500 kronor eller därutöver.

Då vidare *hospitalspersonalen* icke medtagits bland de grupper av statstjänare, som enligt propositionen skulle ifrågakomma till erhållande av krigstidstillägg av anledning som departementschefen anfört å sid. 28 i kungl. propositionen, få vi mot yrkandet på uteslutande av denna statstjänarekår anför följande.

Sjukvårds- och ekonomipersonalens vid statens hospital för sinnessjuka löner och tjänstgöringsförhållanden m. m. har som bekant varit föremål för särskild utredning, och torde det varit Kungl. Maj:ts avsikt att redan vid 1914 års lagtima riksdag framlägga proposition i ärendet, om icke särskilda förhållanden kommit emellan, vilka föranlett uppskov med frågans avgörande.

Då emellertid denna personals löneförhållanden varit av den art, att densamma icke utan större svårigheter längre kunnat vänta på löneförbättring, torde detta varit en bidragande orsak till att kungl. medicinalstyrelsen redan under 1915 fann sig föranlåten utanordna ett visst dyrtidstillägg till den manliga gifta sjukvårds- och ekonomipersonalen.

Då detta dyrtidstillägg alltså torde få anses ha tillkommit på grund av att denna personal synnerligen länge fått vänta på sin lönefrågas lösning, borde detta tillägg närmast få betraktas som ett lönetillägg, avsett att avhjälpa de största svårigheterna för denna personal och borde detsamma, ehuru det benämnes dyrtidstillägg, närmast få jämnställas med det lönetillägg, som av 1914 års senare riksdag beviljades den lägst avlönade järnvägspersonalen.

Av skäl som här anförts anse vi det vara rättvist, att även denna personal bör få komma i åtnjutande av krigstidstillägg i likhet med andra statstjänare.

Samma skäl skulle naturligtvis även kunna anföras för ett medtagande av arbetspersonalen vid statens järnvägsbyggnader och dubbel-spårsanläggningar, samt vid de till statens vattenfallsverk hörande anläggningsarbetena, men då så icke skett, tolka vi detta på det sättet, att vederbörande verks styrelser och arbetschefer själva äro befogade och komma att bevilja dessa arbetare en tillfällig löneförhöjning, motsvarande den krigstidshjälp, som genom riksdagens beslut kan komma att tilldelas de övriga lägre statstjänarne.

Slutligen kunna vi icke underlåta att påpeka det förhållandet, att å sid. 3 i den kungl. propositionen finnes en punkt av följande lydelse:

»Om befattningshavare, som icke innehar ordinarie anställning, under år 1915 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst tre månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, skall han icke av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.»

Då denna bestämmelse, om den antages, kommer att från krigstidshjälps erhållande avstänga sådan ej ordinarie statstjänare, som till exempel för kommunalt eller annat allmänt uppdrag åtnjutit längre tids ledighet under ett år, anse vi att en ändring av denna punkt bör åstadkommas.

Dessa äro alltså de huvudsakligaste invändningarna, som man, enligt vårt förmenande, kan göra mot den kungl. propositionens olika delar och ha vi i det föregående med anledning av dessa anmärkningar på varje särskild punkt föreslagit vissa ändringar, som, om de beslutades av riksdagen, visserligen skulle medföra en ökning i utgiftssummorna, en ökning, som dock borde vara överkomlig, särskilt med hänsyn där till, att en del statsverk, nämligen de affärsdrivande, under krigsperioden i allmänhet haft en betydande förhöjning i nettoinkomsten, säkerligen avsevärt överstigande det belopp, som skulle krävas till krigstidshjälp enligt vårt förslag. Det är oss ej möjligt att här noggrannare uträkna, vad denna ökning kan belöpa sig till. Men detta torde ej heller vara nödvändigt med hänsyn därtill att Kungl. Maj:t i propositionen nr 212 endast begärt *förslagsanslag* av riksdagen. Summan av detta *förslagsanslag* är ungefärligen 4 miljoner och den av oss ifrågasatta ökningen torde komma att belöpa sig på omkring 2 miljoner eller något därutöver. Utökas detta *förslagsanslag* i allmänhet med 50 procent, alltså till 6 miljoner — en slutsiffra som dock är 2 miljoner mindre än i Danmark till samma ändamål anslagna — så torde man kunna antaga, att den anslagna summan ej allt för mycket kommer att skilja sig från de verkliga utgifterna.

Till sist några ord angående tiden för krigstidshjälpens utbetalande. Det måste nämligen anses nödvändigt, att denna hjälp utbetalas så fort som möjligt. Detta är så mycket mera befogat, som den av kriget framkallade dyrtiden redan varit rådande i snart två år, utan att statstjänarna här i landet åtnjutit något krigstidstillägg, i motsats till vad fallet varit både i Danmark och Norge. Vi utgå sålunda ifrån, att det krigstidstillägg som av riksdagen kan komma att beslutas i sin helhet utbetalas på en gång snarast möjligt, och helst redan under senare delen av nästinstundande juni månad.

Med en hänvisning till vad ovan anförts, vilja vi alltså hemställa,

att riksdagen måtte

a) för beredande under år 1916 av krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst i enlighet med nedan angivna grunder

dels å extra stat för år 1917 anvisa såsom
förslagsanslag

under andra huvudtiteln	kronor	61,000: —
» tredje »	»	1,500: —
» fjärde »	»	408,000: —
» femte »	»	620,000: —
» sjätte »	»	14,000: —
» sjunde »	»	208,000: —
» åttonde »	»	30,000: —

dels i postverkets stat för driftkostnader år 1917 upptaga följande post:

Krigstidshjälp, förslagsvis 360,000 kronor, och i anledning härav bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1917, förslagsvis, till ett med 360,000 kronor förhöjt belopp;

dels i staten för telegrafverkets driftkostnader under år 1917 upptaga följande post:

Krigstidshjälp, förslagsvis 320,000 kronor, och i anledning härav bestämma telegrafverkets anslag för driftkostnader år 1917, förslagsvis, till ett med 320,000 kronor förhöjt belopp;

dels beräkna driftkostnaderna under år 1917 för statens järnvägar till ett med 3,750,000 kronor förhöjt belopp;

dels ock medgiva, att i fråga om befattningshavare vid institution, för vilken anslag här ovan icke beräknats, krigstidshjälp må utgå av de medel, av vilka institutionens omkostnader i övrigt bestridas;

b) medgiva, att erforderligt belopp må för ändamålet av Kungl. Maj:t under år 1916 förskjutas av tillgängliga medel; samt

c) godkänna följande allmänna grunder för krigstidshjälps utgående:

Krigstidshjälp utgår, med här nedan angivna undantag, till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1916 innehade ordinarie anställning; samt

till de i statens tjänst anställde icke ordinarie befattningshavare, som den 1 januari 1916 innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum allmänhet stadgat.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen

1) de, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1916 äger rum, hava att erlägga dylik skatt för högre belopp än 2,200 kronor inklusive hustrus taxering men exklusive kallortstilläggets belopp, där sådant tillägg utgår;

2) arbetarpersonalen vid statens järnvägsbyggnader, dubbelspåsanläggningar och därmed jämförliga företag;

3) arbetarpersonalen vid de till statens vattenfallsverk hörande anläggningsarbetena; samt

4) gift kvinnlig befattningshavare, vars man under år 1915 haft en inkomst av 500 kronor eller däröver.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes på sätt nedanstående tabell utvisar i förhållande till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, varvid dock är att märka, att för år 1915 uppburet kallortstillägg avdrages från det uppskattade beloppet, där sådant tillägg utgår.

Krigstidshjälp åt befattningshavare.

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1916 har att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt med avdrag av för år 1915 uppburet kallortstillägg, där sådant utgått	För befattningshavaren: Kronor	För befattningshavarens hustru eller husföreståndarinna Kronor	För varje barn, som befattningshavare på grund av försörjningsplikt underhöll den 1 januari 1916 och som då var under 15 år
Högst 1,000 kronor.....	100	50	50
från 1,000 t. o. m. 1,200 "	90	45	45
" 1,200 " 1,400 "	80	40	40
" 1,400 " 1,600 "	70	35	35
" 1,600 " 1,800 "	60	30	30
" 1,800 " 2,000 "	45	25	25
" 2,000 " 2,200 "	30	20	20

Om befattningshavare, som icke innehar ordinarie anställning, under år 1915 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst tre månader, eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, skall han icke av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp. Befattningshavare må ej heller på grund av ledighet för allmänt uppdrag förlora rätten till krigstidshjälp.

Krigstidshjälpen utbetalas på därom gjord framställning i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Stockholm den 5 maj 1916.

Fredrik Ström.

I motionens syfte instämma:

Wilhelm Gullberg.

Fr. Berglund.

J. Sandler.

E. V. Gelin.

C. I. Asplund.

Edvard Wavrinsky.

Bil. A.

Kostnad och prisstegring för föda beräknat efter arméns portionsstat samt *medelpris för viktigare orter* enligt kungl. socialstyrelsens livsmedelsstatistik för nedan angivna tider.

Notioner i Första kammaren, Nr 114.

17

Bilaga till riksdagens protokoll 1916. 3 saml. 61 häft. (Nr 113—115.) 3

Myckenhet	V a r u s l a g	Kvantitets- grund	1905		Sept. 1913		Juli 1914		Dec. 1915		Jan. 1916		1913		1915	
			å öre	öre	å öre	öre	å öre	öre	å öre	öre	å öre	öre	å öre	öre	å öre	öre
433 gram	Torrt rågröd.....	kilogram	35	15.155	41	17.753	41	17.753	52	22.516	52	22.516	41	17.753	54	23.382
170 »	Färskt oxkött (soppkött)	»	74	12.580	104	17.680	97	16.490	128	21.760	129	21.930	100	17.000	119	20.230
75 »	Salt fläsk.....	»	117	8.775	144	10.800	135	10.125	230	17.250	228	17.100	140	10.500	198	14.850
60 »	Salt sill.....	»	38	2.280	45	2.700	43	2.580	79	4.740	79	4.740	45	2.700	57	3.420
20 »	Smör, mat- (lands-).....	»	191	3.820	216	4.320	210	4.200	278	5.560	270	5.400	213	4.260	260	5.200
100 »	Gula ärter.....	»	27	2.700	31	3.100	30	3.000	56	5.600	56	5.600	31	3.100	57	5.700
100 »	Korngryn, priset avser havregryn.....	»	31	3.100	36	3.600	36	3.600	48	4.800	49	4.900	36	3.600	52	5.200
0.7 liter	Potatis.....	5 liter	29	4.060	27	3.780	32	4.480	28	3.920	29	4.060	28	3.920	36	5.040
1 »	Skummad mjölk.....	liter	7	7.000	8	8.000	8	8.000	10	10.000	10	10.000	8	8.000	9	9.000
	Summa			59.470		71.733		70.228		96.146		96.246		70.833		92.022
Per man och dag.....		öre		59		72		70		96		96		71		92
Prisstegring från 1905 till.....		procent		—		22.0		18.6		62.7		62.7		20.3		55.9
Kostnad per man och år.....		kronor		215.35		262.80		255.50		350.40		350.40		259.15		335.80
» » kvinna » » = 80 % av mannens.....		»		172.28		210.24		204.40		280.32		280.32		207.32		268.64
» » barn » » = 40 % av mannens.....		»		86.14		105.12		102.20		140.16		140.16		103.66		134.32
» » föda per år för en familj, bestående av man, hustru och 2 barn.....		»		559.91		683.28		664.30		911.04		911.04		673.79		873.08

Bil. B.

Tablå, utvisande kostnadsökningen under nedan angivna tider för en familj, bestående av man, hustru och två barn. Se tab. A.

	1905	1913	1915	Juli 1914	Jan. 1916	Ö k n i n g					
	å 59 öre	å 71 öre	å 92 öre	å 70 öre	å 96 öre	från 1905 till 1915		från 1913 till 1915		från juli 1914 till jan. 1916	
	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor	%	kronor	%	kronor	%
Kostnad för föda till 1 man.....	215.35	259.15	335.80	255.50	350.40	120.45	55.9	76.65	29.6	94.90	37.1
» » » » 1 kvinna.....	172.28	207.32	268.64	204.40	280.32	96.36	»	61.32	»	75.92	»
» » » » 2 barn.....	172.28	207.32	268.64	204.40	280.32	96.36	»	61.32	»	75.92	»
» » » » familj bestående av man, hustru och 2 barn.....	559.91	673.79	873.08	664.30	911.04	313.17	55.9	199.29	29.6	246.74	37.1
Kostnader för övriga utgifter = $\frac{2}{3}$ av kostnaderna för föda till familj.....	373.28	449.19	582.05	442.87	607.36	208.77	»	132.86	»	164.49	»
Hela kostnaden (utom bostad)	933.19	1,122.98	1,455.13	1,107.17	1,518.40	521.94	55.9	332.15	29.6	411.23	37.1

Kostnad för och prisstegring å livsmedel beräknat efter arméns portionsstat och kungl. social-

Myckenhet	V a r u s l a g	Kvantitets- grund	Stockholm				Malmö			
			Juli 1914		Jan. 1916		Juli 1914		Jan. 1916	
			å öre	öre	å öre	öre	å öre	öre	å öre	öre
433 gram	Torrt rågröd.....	Kilogram	42	18.186	51	22.083	48	20.784	63	27.279
170 »	Färskt oxkött (soppkött)	»	102	17.340	145	24.650	120	20.400	140	23.800
75 »	Salt fläsk	»	150	11.250	254	19.050	160	12.000	280	21.000
60 »	Salt sill	»	48	2.880	81	4.860	43	2.580	93	5.580
20 »	Smör, mat- (lands-)	»	222	4.440	279	5.580	206	4.120	277	5.540
100 »	Gula ärter	»	26	2.600	59	5.900	35	3.500	60	6.000
100 »	Korngryn, priset avser havregryn	»	34	3.400	49	4.900	40	4.000	50	5.000
0.7 liter	Potatis	5 liter	35	4.900	35	4.900	35	4.900	29	4.060
1 »	Skummad mjölk	liter	7	7.000	10	10.000	6	6.000	12	12.000
Summa			71.996		101.923		78.284		110.259	
Per man och dag		öre	72		102		78		110	
Kostnad per man och år		kronor	262.80		372.30		284.70		401.50	
» » kvinna » » = 80 % av mannens		»	210.24		297.84		227.76		321.90	
» » barn » » = 40 % av mannens		»	105.12		148.92		113.88		160.60	
» » familj om 4 personer, där- av 2 barn.....		»	683.28		967.98		740.22		1,043.90	
Kostnadsökning juli 1914—jan. 1916		»	284.70				303.68			
» » » » »		procent	41.8				41.0			

¹ Medelpriset för 44 orter, enär prisuppgift för Malmö saknas.

Bil. C.

styrelsens livsmedelsstatistik för nedan angivna tider och orter för en familj om 4 personer.

Motala				Östersund				Luleå			
Juli 1914		Jan. 1916		Juli 1914		Jan. 1916		Juli 1914		Jan. 1916	
å öre	öre	å öre	öre	å öre	öre	å öre	öre	å öre	öre	å öre	öre
39	16.557	48	20.784	40	17.320	50	21.650	37	16.021	51	22.083
92	15.640	145	24.650	100	17.000	120	20.400	87	14.790	107	18.190
120	9.000	226	16.950	143	10.725	220	16.500	138	10.350	210	15.750
38	2.280	80	4.800	59	3.540	93	5.580	43	2.580	81	4.860
211	4.220	281	5.620	217	4.340	268	5.360	200	4.000	253	5.060
25	2.500	49	4.900	34	3.400	55	5.500	30	3.000	61	6.100
34	3.400	47	4.700	35	3.500	49	4.900	40	4.000	49	4.900
38	5.333	20	2.800	27	3.780	29	4.060	35	4.900	38	5.333
6	6.000	9	9.000	10	10.000	14	14.000	9	9.000	10	10.000
	64.930		94.204		73.605		97.950		68.641		92.276
	65		94		74		98		69		92
	247.25		343.10		270.10		357.70		251.85		335.80
	188.80		274.48		216.08		286.16		201.48		268.64
	94.90		137.24		108.04		143.68		100.74		134.32
	616.85		892.06		702.26		930.02		654.81		873.08
275.21				227.76				218.27			
44.6				32.4				33.3			

Tablå, utvisande kostnadsökningen juli 1914—jan. 1916 i Stockholm, Malmö, Motala, tionen för ett hushåll om 4 personer (man, hustru och 2 barn) enligt

Varuslag	Kvantitet	Stockholm						Malmö					
		Juli 1914			Jan. 1916			Juli 1914			Jan. 1916		
		å pris	kr.	öre	å pris	kr.	öre	å pris	kr.	öre	å pris	kr.	öre
Mjöl, oskummad	791.8 lit.	17	134	61	21	166	28	15	118	77	19	150	44
» handskummad	101.9 »	7	7	13	10	10	19	6	6	11	12	12	23
Smör, mejeri-	32.3 kg.	246	79	46	301	97	22	235	75	91	297	95	93
Ost, helfet	12.8 »	173	22	14	263	33	66	188	24	06	278	35	58
Margarin, växt-	8.7 »	139	12	09	184	16	01	135	11	75	186	16	18
Ägg, svenska, färska ...	28.4 tjög	150	42	60	305	86	62	140	39	76	238	67	59
Potatis å pris per 5 liter	393 lit.	35	27	51	35	27	51	35	27	51	29	22	79
Ärter, gula	7.3 kg.	26	1	90	59	4	31	35	2	56	60	4	38
Bruna bönor	1.8 »	47	—	85	107	1	93	47	—	85	111	2	—
Mjöl, vete-	123.7 »	32	39	58	38	47	01	32	39	58	40	49	48
» råg-	6.3 »	24	1	51	30	1	89	25	15	75	33	2	08
» rågsikt	15.3 »	28	4	28	33	5	05	29	4	44	35	5	36
Havregryn	17.6 »	34	5	98	49	8	62	40	7	04	50	8	80
Risgryn	5.1 »	42	2	14	50	2	55	46	2	35	49	2	50
Rågbröd, hårt	58.7 »	42	24	65	51	29	94	48	28	18	63	36	98
Bröd, mjukt	111 »	40	44	40	63	69	98	24	26	64	32	35	52
Vetebröd (skorpor)	36 »	97	34	92	107	38	52	78	28	08	81	29	16
Nötkött	38.5 »	125	48	13	177	68	15	135	51	98	154	59	29
Kalvkött	16.7 »	145	24	22	197	32	99	144	24	05	170	28	39
Färskött	7 »	161	11	27	193	13	51	² 136	9	52	205	14	35
Fläsk, färskt	19.9 »	149	29	65	259	51	54	130	25	87	236	46	96
» salt	30.6 »	150	45	90	254	77	72	160	48	96	280	85	68
Fisk, (abborre ^{1/3} 7,467)	22.4 »	98	7	32	110	8	21	90	6	72	105	7	84
Fisk, (gädda » »)		138	10	30	182	13	59	141	10	53	177	13	22
Fisk, (strömming » »)		54	4	08	48	3	58	² 37	2	76	² 55	4	11
Fisk, salt sill	21.4 »	48	10	27	81	17	33	² 43	9	20	93	19	90
» kabiljo 1) med fenor och stjärt 2) rund- skuren	2.1 »	2) 72	1	51	1) 101	2	12	2) 80	1	68	2) 138	2	90
Kaffe, obränt, prima Santos	17.2 »	166	28	55	182	31	30	172	29	58	181	31	13
Socker	79.3 »	64	50	75	68	53	92	65	51	55	68	53	92
Fotogen	90.7 lit.	18	16	33	25	22	67	18	16	33	24	21	77
Björkved ¹	0.73 famn	3,140	22	92	4,500	32	85	3,130	22	85	4,690	34	24
Barved ¹	0.48 »	2,550	12	24	3,500	16	80	2,930	14	06	4,290	20	59
Kol (Kol ^{1/2} antracit (val- nöt) 1.8	3.6 hl.	428	7	70	750	13	50	360	6	48	² 711	12	60
och Koks ^{1/2} engelsk													
koks (kamin 1.8													
Summa		819	83		1,111	88		793	80		1,038	86	
Kostnadsökning juli 1914—jan. 1916 i kronor		292.05						245.06					
D:o i procent		35.6						30.9					

¹ Det torde observeras att bränsleåtgången är betydligt större i Östersund och Luleå än

² Medelpris för hela riket, enär uppgift å priset för platsen i fråga saknas.

Bil. D.

Östersund och Luleå för nedan angivna varuslag och kvantiteter, utgörande årskonsum-
levnadskostnadsundersökningen i Stockholm 1907—1908.

Motala						Östersund						Luleå					
Juli 1914			Jan. 1916			Juli 1914			Jan. 1916			Juli 1914			Jan. 1916		
å pris	kr.	öre	å pris	kr.	öre	å pris	kr.	öre	å pris	kr.	öre	å pris	kr.	öre	å pris	kr.	öre
12	95	02	16	126	69	16	126	69	20	158	36	14	110	85	17	134	61
6	6	11	9	9	17	10	10	19	14	14	27	9	9	17	10	10	19
223	72	03	309	99	31	237	76	55	285	92	06	216	69	77	295	95	29
140	17	92	228	29	18	153	19	58	246	31	49	158	20	22	260	33	28
130	11	31	179	15	57	140	12	18	180	15	66	140	12	18	177	15	40
128	36	35	235	66	74	155	44	02	270	76	68	154	43	74	279	79	24
38	29	87	20	15	72	27	21	22	29	22	79	35	27	51	38	29	87
25	1	83	49	3	58	34	2	48	55	4	02	30	2	19	61	4	45
40	—	72	75	1	35	45	—	81	² 102	1	84	49	—	88	² 102	1	84
30	37	11	37	45	77	32	39	58	37	45	77	32	39	58	38	47	01
23	1	45	28	1	76	22	1	39	30	1	89	20	1	26	30	1	89
25	3	83	31	4	74	28	4	28	32	4	90	26	3	98	33	5	05
34	5	98	47	8	27	35	6	16	49	8	62	40	7	04	49	8	62
35	1	79	43	2	19	39	1	99	45	2	30	40	2	04	49	2	50
39	22	89	48	28	18	40	25	48	50	29	35	37	21	72	51	29	94
34	37	74	44	48	84	37	41	07	50	55	50	39	43	29	59	65	49
76	23	76	² 88	31	68	65	23	40	88	31	68	72	25	92	85	30	60
116	44	66	173	66	61	130	50	05	150	57	75	116	44	66	125	48	13
118	19	71	163	27	22	140	23	38	170	28	39	160	26	72	² 168	28	06
128	8	96	164	11	48	130	9	10	150	10	50	129	9	03	² 175	12	25
120	23	88	220	43	78	130	25	37	220	43	78	138	27	46	198	39	40
120	36	72	226	69	16	143	43	76	220	67	32	138	42	23	210	64	26
79	5	90	93	6	94	80	5	97	96	7	17	50	3	73	² 91	6	79
122	9	11	151	11	27	88	6	57	138	10	30	75	5	60	100	7	47
43	3	21	60	4	48	45	3	36	71	5	30	30	2	24	70	5	23
38	8	13	80	17	12	59	12	63	93	19	90	43	9	20	81	17	33
² 2) 76	1	60	1) 81	1	70	2) 70	1	47	2) 100	2	10	2) 78	1	64	² 2) 119	2	50
143	24	60	153	26	32	157	27	—	158	27	18	156	26	83	165	28	38
61	48	37	67	53	13	63	49	96	68	53	92	67	53	13	65	51	55
20	18	14	25	22	67	23	20	86	26	23	58	20	18	14	25	22	67
2,530	18	47	3,190	23	29	2,770	20	22	2,900	21	17	1,880	13	72	2,390	17	45
2,000	9	60	2,300	11	04	2,020	9	70	2,140	10	27	1,640	7	87	2,050	9	84
330	5	94	650	11	70	400	7	20	840	15	12	400	7	20	750	13	50
163	2	93	275	4	95	200	3	60	² 305	5	49	210	3	78	310	5	58
	695	64		952	10		775	77		1,006	42		744	52		975	66
256.46						230.65						231.14					
36.9						29.7						31.0					

den här upptagna.

Bil. E.

Statens livsmedelskommissions beräkning angående prisstegring för en familj på 4 personer.

Sammanställning av tabellerna i andra kammarens motion nr 192 år 1916.

(Av herr Persson i Norrköping m. fl.)

V a r u s l a g	Kvantitet	H e l a r i k e t		
		Juli 1914 kronor	Dec. 1915 kronor	Ökning + Minskning —
Mjölk, oskummad	791.8 liter	118.77	134.61	+ 15.84
» skummad	101.9 »	8.15	10.19	+ 2.04
Smör	32.3 kg.	71.62	97.58	+ 25.96
Ost	12.8 »	15.28	23.75	+ 8.47
Margarin	8.7 »	11.95	15.75	+ 3.80
Ägg	28.4 tjog	38.91	69.32	+ 30.41
Potalis	393 liter	25.14	22.07	— 3.07
Ärter	7.3 »	1.86	3.44	+ 1.58
Bruna bönor	1.8 kg.	0.81	1.76	+ 0.95
Mjöl, vete-	123.7 »	38.35	46.—	+ 7.65
» råg-	6.8 »	1.31	1.99	+ 0.68
» rågsikt	15.3 »	4.12	5.05	+ 0.93
Havregryn	17.6 »	6.34	8.40	+ 2.06
Risgryn	5.1 »	2.—	2.41	+ 0.41
Rågbröd, hårt	58.7 »	24.08	30.54	+ 6.46
Bröd, mjukt	111.— »	45.51	55.61	+ 10.10
Vetebröd (skorpor)	36.— »	27.—	31.68	+ 4.68
Nötkött	38.5 »	41.59	52.76	+ 11.17
Kalvkött	16.7 »	16.71	21.39	+ 4.68
Färskött	7 »	9.57	11.83	+ 2.26
Fläsk, färskt	19.9 »	25.47	43.58	+ 18.11
» salt	30.6 »	41.34	70.42	+ 29.08
Fisk, färsk	22.4 »	8.75	13.28	+ 4.53
» salt sill	21.4 »	9.21	17.13	+ 7.92
» kabiljo	2.1 »	1.19	1.88	+ 0.69
Kaffe	17.2 »	26.94	27.97	+ 1.03
Socker	79.3 »	50.77	54.74	+ 3.97
Fotogen	90.7 liter	18.13	21.76	+ 3.63
Björkved	0.73 famn	18.98	23.66	+ 4.68
Barrved	0.48 »	10.03	12.65	+ 2.62
Kol och koks	3.6 hl.	9.68	16.12	+ 6.44
Summa		729.56	949.32	+ 219.76